

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. I. Difficultas proposita duplici conclusione resolvitur?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

DISPUTATIO PRIMA

DE NATURA VIRTUTIS.

Ad Quæstionem 55. Divi Thomæ.

Cum natura cujuscumque rei ex ipsius ratione generica & differentiali constet; ut natura virtutis plenè innoscatur, ejus generis ac differentia breviter hic explicanda sunt.

ARTICULUS PRIMUS.

Quodnam sit genus remotum, & proximum virtutis?

Virtutis nomen multipliciter usurpari solet: Primo pro perfectione cujuscumque rei, mediate vel immediate ad operandum ordinata quomodo robur & sanitas virtutes dicuntur. Secundo pro re immediate ad operandum ordinata; sic qualitates cælorum, quibus influunt in hæc inferiora, potentia animæ, & hujusmodi, cælorum & animæ virtutes dicuntur. Tertio, pro objecto & effectu alicujus facultatis; in quo sensu Aristoteles 1. de cælo cap. 11. vocat eam, *ultimum potentia*; & Joel 2. dicitur: *Ficus & vineæ dederunt virtutes suas*. in eodem sensu miracula in Scriptura dicuntur virtutes, quia sunt effectus specialis & extraordinariæ facultatis. Demum virtus sumitur pro quadam dispositione & facultate superaddita potentiis humanis, easque perficiente ad attingendum operationem bonam, ut talem. Et hæc est propria acceptio virtutis, de qua in presenti agimus, ejusque genus remotum & proximum investigamus. Hoc præmissis, sit

§. I.

Difficultas proposita duplici conclusione resolvitur.

Dico primò: Virtus non est in genere relationis, sed qualitatis. Est contra Scotum in 1. dist. 17. quæst. 2. ubi docet virtutem non esse qualitatem, sed relationem prædicamentalem conformitatis ad rationem, aut conjunctionis cum prudentia.

Probatur primò ex hac definitione virtutis communiter recepta, quam adducit D. Thomas hic art. 4. *Virtus est bona qualitas mentis, quæ rectè vivitur, quæ nullus malè utitur, quam Deus in nobis sine nobis operatur.* Ex quibus constat, quòd qualitas est genus remotum virtutis, & ita virtus est in genere qualitatis, & non in genere relationis. Unde Augustinus lib. 1. de moribus Ecclesiæ cap. 6. dicit virtutem esse *sapientis animi qualitatem.*

Probatur secundò ratione: Virtus est quædam perfectio potentia superaddita in ordine ad operationem, quasi ipsam inclinans & facilitans ad operandum in determinata materia,

A ut patet ex dicendis articulo sequenti: Sed omnis perfectio potentia superaddita, in ordine ad operationem, est qualitas; nullum enim aliud accidens ordinatur ad operationem, præter qualitatem, maxime verò relatio prædicamentalis, quæ operativa non est: Ergo virtus non est in genere relationis, sed in genere qualitatis.

Probatur tertio, destruendo præcipuum Scoti fundamentum, & ostendendo virtutem non constitui per relationem prædicamentalem conformitatis ad rationem, vel prudentiam. Quod præsupponit virtutem in sua essentia constitutam, non constituit eam: Sed relatio prædicamentalis, quam virtus dicit ad rationem, vel prudentiam, supponit virtutem jam constitutam: Ergo eam non constituit. Major patet, Minor probatur. Prius intelligitur fundamentum relationis habitus virtutis ad prudentiam, quam ipsa actualis relatio: Sed ubi primò concipitur tale fundamentum, intelligitur virtus jam in sua essentia constituta: Ergo &c. Minor probatur: quia quod hic habitus fundet relationem virtutis ad prudentiam, quam alius non fundat, non potest aliunde provenire, nisi quia est habitus bonus, conformis ipsi prudentia; in qua conformitate sita est essentia virtutis moralis.

Quod explicatur magis: Relatio prædicamentalis quam dicit virtus moralis ad prudentiam, est relatio tertii generis, fundata in relatione transcendentali dependentia mensurabilis ad mensuram: quam proinde necessario supponit, quia relatio prædicamentalis supponit suum fundamentum: Sed per illam habitudinem transcendentalem constituitur sufficienter habitus in esse virtutis moralis; siquidem per hoc distinguitur à cæteris habitibus, qui à prudentia non dependent: Ergo &c.

Dico secundò, virtutem esse essentialiter habitum, illumque habere pro genere proximo. Est etiam contra Scotum citatum, ubi asserit virtutem subjective tantum & de materiali importare habitum, eique accidere, sicut habitus accidit potentia quam afficit.

Probatur primò ex Aristotele in prædicamentis cap. de qualitate, ubi virtutes constituit sub genere habitus. Et 2. Ethic. cap. 5. postquam ostendit virtutem non esse potentiam, nec actum seu affectionem, concludit esse habitum, dicens: *Si ergo virtutes neque affectus sunt, neque facultates, habitus necessario sunt.*

Probatur secundò ex D. Thoma hic art. 4. ubi sic habet: *Genus virtutis qualitas est, differentia autem, bonum: esset tamen convenientior definitio, si loco qualitatis habitus poneretur, qui est genus propinquum.*

Probatur tertio: Virtus est sub genere qualitatis,

tatis, tanquam sub genere supremo, ut conclusionem precedenti ostendimus: Sed quod continetur sub supremo genere qualitatis, debet esse sub aliquo proximo genere illius predicamenti. Ergo cum virtus non sit sub genere potentie, passionis, formæ, vel figuræ, debet esse in genere habitus.

8 Probatur quartò conclusio ratione D. Thomæ hinc art. 1. *Habitus est dispositio determinans subjectum ad bonè vel malè operandum; sic enim scientia, & aliæ dispositiones ordinis physici, tum intellectus, tum voluntatis, sunt habitus essentialiter: quia cum subjectum, v. g. intellectus, sit indifferens ad bonè vel malè operandum, seu ad attingendum verum vel falsum, scientia determinat ipsum ad operandum bonè, non malè, & ad attingendum verum, non falsum: Sed virtus est dispositio determinans subjectum ad bonè operandum, cum illud compleat & determinet ad eliciendum actum ex se difficilem, conformiter ad rationem: Ergo est habitus essentialiter.*

9 Confirmatur: Quæ dividunt & contrahunt per se, id est per proprias differentias essentialis aliquam rationem communem, participant illam ut rationem genericam; sic dicimus quòd equus & homo participant rationem animalis, tanquam proprium genus, quia eam dividunt per differentias sui constitutivas: Sed virtus & vitium dividunt & contrahunt per se rationem communem habitus: Ergo illam participant ut rationem genericam. Major patet, Minor probatur. Ratio communis habitus est disponere subjectum ad bonè vel malè operandum: Ergo cum ex contractione ad virtutem, habeat bonè disponere; & ex contractione ad vitium, malè disponere, signum est quod virtus & vitium per se dividunt & contrahunt rationem habitus.

10 Respondet Scotus, negando habitum esse qualitatem disponentem rem ad bonè vel malè operandum, subindeque per se dividi per bonè vel malè operari: quia (inquit) habitus per se tantum respicit actum, secundum esse physicum, cui nulla ut sic competit bonitas vel malitia determinata; sed comparatur ad illas, sicut subjectum ad sua accidentia, puta sicut homo ad albedinem & nigredinem.

Sed contra: Cum de ratione habitus sit complere potentiam ad vincendam difficultatem quam experitur in actu, debet inclinare per se primò ad id quod magis difficile est in actu: At illud non est entitas physica, sed rectitudo & bonitas moralis: Ergo habitus per se primò inclinatur ad bonitatem moralem. Major est certa, Minor probatur. Entitas physica actus procedentis v. g. ab appetitu sensitivo, non superat facultatem potentie appetitive, cum sit ejusdem ordinis cum illa; at si consideretur secundum bonitatem moralem & rectitudinem, importat aliquid pertinens ad potentiam superiorem, nempe ad rationem cui conformatur, quod excedit vires appetitus, à quo immediatè procedit: Ergo illud quod in actu est magis difficile, non est entitas physica, sed bonitas moralis, & rectitudo rationis.

11 Denique suaderi potest conclusio, convellendo præcipuum Scoti fundamentum. Ideò enim allerit habitum se habere tantum materialiter & tanquam subjectum ad virtutem, quia existimat quemlibet habitum ex natura sua esse indif-

ferentem ad bonitatem, per quam formaliter constituitur virtus, vel ad malitiam, qua est de ratione vitii: Sed hoc falsum est: Ergo &c. Minor probatur: Nam primò si sit sermo de habitibus supernaturalibus, & infusis, hi cum sint supernaturales, & operentur supernaturaliter, non possunt non respicere determinatè bonitatem. Idem patet de habitibus intellectualibus, nempe de sapientia & scientia: hi enim sunt determinati ad verum attingendum, quod est bonum intellectus, nec ullum dicunt ordinem ad falsum. Idem ostenditur de habitibus moralibus, & specialiter de prudentia; neque enim potest negari, hanc, cum sit regula bonitatis moralis, dicere intrinsecum ordinem ad solam bonitatem: nam si ex propria ratione talem ordinem non importaret, deberet illum participare ab alio habitu, vel principio extrinsecò, de quibus posset queri, an habeant ex se ordinem ad bonitatem, vel ab alio illum mutantur? Si hoc secundum, dabitur processus in infinitum: si primum, habemus intentum, nempe quod deberet habitus ex sua intrinseca ratione bonus, & consequenter qui non se habeat solum subjectivè ad virtutem, sed qui participetur intrinsece à virtute, sicut ratio superior generica ab inferiori.

§. II.

Solvuntur objectiones.

Obijcies primò contra primam conclusionem auctoritatem Philosophi, qui 7. Phys. sic. textu 17. ait: *Virtus autem omnis & vitium ad aliquid sunt.* Ex quo infert ad virtutem non dari per se motum, qui tamen datur ad qualitatem: Ergo ex Aristotele virtus non est in genere qualitatis, sed relationis.

Respondeo Aristotelem vocasse virtutem ad aliquid, non quòd sit relatio predicamentalis, sed quia est relatio secundum dici, & fundat relationem predicamentalem, sicque ab hac relatione denominatur relativa. Ex quo legitime infert, ad eam non dari motum alterationis, de quo ibi loquitur: quia motus ille terminatur ad solas qualitates tertiæ speciei, scilicet ad passionem & patibilem qualitatem.

Obijcies secundò contra secundam conclusionem: Idem habitus potest amittere rationem virtutis, & induere rationem vitii, vel e contra: Ergo comparatur ad virtutem & ad vitium, sicut subjectum ad aliquas formas accidentales, non verò sicut genus ad suas species. Consequentia patet, Antecedens verò probatur primò. Idem erat habitus Judæi offerentis sacrificia ante mortem Christi, & post ejus mortem: Sed talis habitus ante mortem Christi, vigente adhuc lege Mosaica, erat vera religio, post mortem verò Christi, & cessationem legalium, est vitium superstitionis, prudentià ipsum non regulante: Ergo idem habitus potest amittere rationem virtutis, & induere rationem vitii. Major probatur: Quia Judæus eadem facilitate offert sacrificia post Christi mortem, ac antea: Ergo signum est, quod remanet idem habitus.

Secundò probatur Antecedens: Qui eliceret actus indeliberatos circa materiam temperantiam, acquireret habitum inclinatum ad actus circa eandem materiam eliciendos cum deliberatione & dictamine prudentiæ: Sed ille habitus primò